

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการนำมาวิเคราะห์และ
เป็นกรอบในการศึกษาวิจัยเรื่อง "การนำเสนอและการคัดเลือกเนื้อหาในหน้าภูมิภาคของหนังสือ
พิมพ์รายวัน" ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

- 1.1 ประเภทหนังสือพิมพ์
- 1.2 รูปแบบหนังสือพิมพ์
- 1.3 เนื้อหาหนังสือพิมพ์
- 1.4 การรวบรวมเนื้อหาหนังสือพิมพ์
- 1.5 คุณค่าของข่าวและองค์ประกอบของข่าว
- 1.6 บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์
- 1.7 บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เพื่อการพัฒนา

2. แนวคิดเกี่ยวกับข่าวภูมิภาค

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน

- 3.1 แนวคิดเรื่องผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (gate keeper)
- 3.2 ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory)
- 3.3 แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

แนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อ

ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ มนุษย์เราจะสามารถทราบข่าวเหตุการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ว่าใกล้ตัว หรือไกลตัวได้จากหนังสือพิมพ์ ซึ่งหนังสือพิมพ์นับว่าเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อผู้อ่านในด้านอารมณ์ ความรู้สึก และการแสดงออกที่เห็นได้ชัดเจนและรวดเร็วกว่านิตยสาร ด้วยเหตุที่หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ สิ่งพิมพ์ที่มีเนื้อหาแน่นในด้านการเสนอข่าวที่ใหม่ สดและทันต่อเหตุการณ์(มาลี บุญศิริพันธ์,2526)

ประเภทของหนังสือพิมพ์

โดยทั่วไปหนังสือพิมพ์จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (ดร.ณิ หิรัญรักษ์ ,2530)

- 1) หนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทที่มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสาร ประเภทร่ำอาวมณ์ ตื่นเต้น และข่าวเบา(Soft News) ข่าวดังกล่าวได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ข่าวในแวดวงสังคม ข่าวเรื่องเพศ ข่าวความขัดแย้ง และข่าวความรุนแรง ต่าง ๆ ที่คนทั่วไปสนใจ เหมาะกับผู้อ่านทุกระดับ ผลที่ตามมาจากการอ่าน และตลอดจนการใช้ภาษาหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ จะมีลักษณะทันทีทันใด การจัดหน้าของหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ จะเน้นในด้านการดึงดูดใจ และร่ำอาวมณ์ผู้อ่านให้มากที่สุด จำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ค่อนข้างสูง เนื่องจากคนทั่วไปนิยมอ่าน บางครั้งจึงเรียกว่าหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณ
- 2) หนังสือพิมพ์พ่วงคุณภาพ เป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อข่าวสารที่เน้นหนักทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาในหลายด้าน ข่าวสารดังกล่าวมีลักษณะเป็นข่าวหนัก เหมาะสำหรับผู้อ่านที่สนใจและอยู่ในวงการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์พ่วงคุณภาพมีจำนวนค่อนข้างจำกัด และน้อยกว่าผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม ดังนั้นจำนวนจำหน่ายจึงต่ำกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทแรก

ด้านสุภาพันท์ บุญสะอาด(2517) จำแนกหนังสือพิมพ์ไทย ออกตาม เนื้อหาสาระของข่าวโดยยึดหลักผู้อ่านไว้ 3 ประเภทคือ

- 1) หนังสือพิมพ์สำหรับปัญญาชน หรือหนังสือพิมพ์ที่หนักไปในด้านการเสนอข่าว การเมือง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จัดหน้าเรียบๆ พาดหัวข่าวทางการเมือง ปัจจุบัน และข่าวเหตุการณ์ของโลก ดีพิมพ์ภาพประกอบน้อย

- 2) หนังสือพิมพ์สำหรับประชาชนทั่วไป หรือหนังสือพิมพ์ที่เอาใจตลาด มักมีข่าวหนักไปในเรื่องอาชญากรรม เป็นข่าวเร้าความสนใจของชาวบ้าน ก่อให้เกิดความตื่นเต้น มีภาพประกอบมาก
- 3) หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวเศรษฐกิจ และข่าวการค้าโดยตรง ข่าวทั้งหน้าแรกและหน้าใน แม้ว่าจะเป็นบทความ สารคดี คอลัมน์สังคม ก็เป็นเรื่องราวทางเศรษฐกิจและการค้า สินค้าประเภทต่างๆ ราคาสินค้า ราคาเงินตรา รวมทั้งข่าวเศรษฐกิจในต่างจังหวัด ไม่มีการเสนอข่าวการเมือง ข่าวอาชญากรรมและเรื่องรื่นรมย์ แม้แต่การโฆษณาก็เป็นเรื่องในวงการธุรกิจ การค้าทั้งสิ้น

รูปแบบของหนังสือพิมพ์

ในขณะที่ เกษม ศิริสัมพันธ์ (2507) ได้แบ่งรูปแบบของหนังสือพิมพ์ แบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

- 1) หนังสือพิมพ์ระดับชาติที่มีขนาดใหญ่ ดำเนินกิจการอยู่ในมหานคร มียอดการจำหน่ายสูงจะเปิดตลาดไปทั่วประเทศ จึงทำให้หนังสือพิมพ์เหล่านี้เป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติ มีหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ต้องแบ่งการจัดพิมพ์ออกเป็นหลายกรอบ ใน 1 วัน อาทิ กรอบแรกและกรอบหลัง เพื่อประโยชน์ในการวางตลาดที่มีอาณาเขตกว้างขวางมากขึ้นด้วยเหตุนี้ หนังสือพิมพ์ระดับชาติจึงมีอิทธิพลต่อสังคม และการเมืองค่อนข้างสูง เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ สยามรัฐ มติชน แนวหน้า ข่าวสด เป็นต้น
- 2) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ส่วนมากเป็นขนาดเล็ก เป็นหนังสือพิมพ์ที่มักดำเนินการตามภูมิภาค หรือเรียกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มียอดพิมพ์ปริมาณน้อย เฉพาะเพื่อผู้อ่านในเขตท้องถิ่นเท่านั้น ดังนั้นหนังสือพิมพ์เหล่านี้จึงมักเป็นกิจการขนาดย่อมที่มีพนักงานจำกัด ขอบเขตเนื้อหาแคบเฉพาะท้องถิ่น ความสำคัญและอิทธิพลต่อสังคมการเมือง ในระดับประเทศจึงไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่กิจการหนังสือพิมพ์ประเภทนี้มักประสบปัญหาในการดำเนินการ และการลงทุน รวมถึงพนักงานแต่ละคนต้องรับผิดชอบหลายด้านตัวอย่างหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น ไทยแหลมทอง ไทยทักษิณ โคราชรายวัน เป็นต้น

เนื้อหาของหนังสือพิมพ์

อัฐพร แจ่มใจ (2536) จำแนกเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ตามรูปแบบที่นำเสนอคือ

1. ข่าว คือการรายงานเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ มิใช่เพียงเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น แต่ข่าวจะเป็นเรื่องราวที่มีคนรายงานมาให้เราทราบ
2. บทความและสารคดี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของเนื้อหาหนังสือพิมพ์ ซึ่งเนื้อหาประเภทนี้จะลงไปคละไปกับข่าวทั้งฉบับ เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาให้ผู้อ่านได้ทราบ นอกจากนี้จากการนำเสนอข่าว จะสามารถนำเสนอความรู้ ความคิดเห็น เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ผ่านข้อเขียนเหล่านี้ ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1) บทความ หมายถึง งานเขียนประเภทร้อยแก้ว ที่เขียนขึ้นเพื่อเสนอความรู้ ความคิดเห็นและความเพลิดเพลิน โดยที่ความรู้ ความคิดเห็น หรือความเพลิดเพลิน นั้น เขียนขึ้นจากข้อเท็จจริง มีสาระ มีหลักฐานที่เชื่อถือได้ น่าสนใจของผู้คนทั่วไป ซึ่งบทความนี้จะมาจากความคิดเห็นของบรรณาธิการ ผู้สื่อข่าว นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ หรือองค์กรเอกชน และองค์กรของรัฐ มุ่งเสนอในเรื่องการเมือง สังคม เศรษฐกิจ หรือประเด็นที่สมควรให้ความรู้แก่ผู้อ่าน

ชวลิต ปัญญารักษ์ (2521) ให้ความหมายของบทความ หมายถึงความเรียงที่เสนอเรื่องราวต่างๆ ตามเป็นจริง เขียนขึ้นด้วยท่วงทำนองที่ค่อนข้างเอาจริง เอาจัง และใช้ภาษาที่เรียกว่าแบบแผน ซึ่งอาจหมายถึงบทความทางวิชาการ บทความวิจารณ์ บทความวิเคราะห์เหตุการณ์ รวมทั้งอาจหมายถึงถึงรวมถึงบทความ สารคดีด้วยก็ได้

ในอีกความหมายหนึ่ง บทความยังหมายถึง เรื่องที่มุ่งเสนอความคิดเห็นเป็นสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่าบทความ ได้หมายรวมถึงบทความบรรณาธิการ (บทนำ) บทความวิจารณ์ บทความวิเคราะห์เหตุการณ์ รวมทั้งคอลัมน์ส่วนบุคคลต่างๆ ที่มีลักษณะแตกต่างจากเห็นได้ชัด จากรายงานข่าว สารคดีบันเทิงคดี และแจ้งความโฆษณา

สาระสำคัญของบทความ จะมีผลโดยตรงทั้งแง่ลบและแง่บวก ต่อสติปัญญา ความรู้ ความคิด ทักษะคิด และความเชื่อของผู้อ่าน บทความจึงอาจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของปัจเจกชน หรือต่อประชาชาติใด ๆ ก็ได้ เพราะโดยปกติแล้ว สื่อมวลชนมักเลือกประเด็น ปัญหาที่สำคัญคือ มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง หรือมีผลกระทบอย่างรุนแรงมาเสนอในบทความอยู่แล้ว จึงทำให้บทความมีบทบาทอย่างสูงในวงการสื่อมวลชน

2.2 สารคดี เป็นรูปแบบหนึ่งของการรายงานข่าว แบบอธิบายความมุ่งเน้น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้น หรือสถานการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชน ข้อมูลที่นำมาเสนอสามารถอ้างอิงได้ เพราะจะถูกกลั่นกรองข้อมูลที่ถูกต้อง มานำเสนอโดยไม่มีจุดประสงค์ ในการโน้มน้าวความคิด และพฤติกรรมของผู้อ่านโดยตรง แต่จะให้ความกระจ่างในสิ่งที่ยุ่งคลุมเครือหรือยังไม่เป็นที่ทราบกันอย่างถูกต้อง

F.W. Hodgson ของหนังสือพิมพ์ นิวส์ ออฟ เดอะ เวิลด์ และอาจารย์ด้านการหนังสือพิมพ์ของสถาบัน Polytechnic Of Central London ประเทศอังกฤษ(สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539) กล่าวว่า"เนื้อหาสาระที่ไม่ใช่ข่าว จัดว่าเป็นสารคดี ซึ่งเป็นงานเขียนที่มีการอธิบายให้ความรู้แก่ผู้อ่าน ด้วยการพิจารณาจากเหตุผลที่นำเสนอ แต่เนื่องจากงานเขียนนี้ไม่ได้แยกอคติของผู้เขียนออกไป จากข้อเท็จจริง จึงต้องนำเสนอโดยการระบุชื่อผู้เขียนไว้ด้วย"

นอร์แมน บี.มอยส์ และเดวิด แมนนิงไวท์ (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539) กล่าวว่า" งานเขียนใด ๆ ก็ตาม สำหรับสื่อมวลชนหากไม่สามารถจัดเข้าเป็นการรายงานตามเนื้อผ้า และการโฆษณาได้แล้ว งานเขียนนั้นถือเป็นการเขียนที่เป็นสารคดีทั้งสิ้น "

ในขณะที่ รอย ปรอล เนลสัน(สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539) กล่าวว่าสารคดียังรวมถึงเรื่องราว ที่เกี่ยวเนื่องมาจากข่าว แต่ไม่ใช่การรายงานข่าวตามเนื้อผ้าและบทบรรณาธิการ และยังรวมถึงบทความประจำ ซึ่งเป็นข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็นต่างๆ และปริศนาอักษรไขว้ การ์ตูนล้อการเมืองเป็นต้น สรุปแล้ว สารคดี เป็นเรื่องที่ไม่ได้ใช้จินตนาการแต่งขึ้น แต่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ อนุบัติการณ์ ความเคลื่อนไหว แนวโน้ม และกระบวนการต่างๆ โดยเน้นที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ

สิริทิพย์ ชันสุวรรณ(2539) ได้สรุปลักษณะสาระสำคัญของสารคดีไว้หลาย

ประการคือ

1. สารคดีเป็นงานเขียนที่ต้องเกี่ยวพันกับการเสนอข้อเท็จจริง เพื่อบอกผู้อ่านว่ามีอะไรเกิดขึ้นในชุมชนและสังคมบ้าง เช่นเดียวกับข่าว แต่สารคดีจะขยายความข้อเท็จจริง ที่เคยได้นำเสนอเป็นข่าวไปแล้ว ให้กว้างขึ้น และลึกซึ้งกว่าที่ข่าวเคยนำเสนอ ด้วยการเสริมข้อเท็จจริง ภูมิหลัง อื่นๆ และความรู้สึกนึกคิด และความคิดเห็นของผู้เขียนเข้าไปด้วย
2. การเขียนสารคดี ผู้เขียนไม่ได้ถูกโครงสร้างของสารคดีบีบบังคับ ให้ต้องเขียนตามแบบแผนเหมือนการเขียนข่าว แต่โครงสร้างของสารคดี จะเป็นเพียงกรอบให้นักเขียนนำเสนอเรื่องราวของตน อย่างมีเอกภาพและมีความต่อเนื่องกันทางความคิดเท่านั้น ขณะเดียวกัน นักเขียนก็ไม่ได้ถูกเลือกเวลาและขนาดของเนื้อที่ ที่จะนำเสนอเข้ามาบีบบังคับให้ต้องนำเสนออย่างรวดเร็ว และอย่างกระชับกระคัดรัดมากนัก ซึ่งนักเขียนจะมีเวลาส่วนหนึ่งในการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลภูมิหลัง และข้อมูลเสริมอื่นๆ เพื่อนำมาเขียนเป็นสารคดีนำเสนอผู้อ่านได้
3. นอกจากนี้ การนำเสนอสารคดียังใช้ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพเขียน มาใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญ ของการนำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการอ่านเนื้อเรื่อง

ความแตกต่างระหว่างสารคดีกับข่าว (สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539)นอกจากความแตกต่างกันในเรื่องของความสั้น-ยาวของงานเขียนแล้ว สารคดียังมีความแตกต่างจากข่าว ในด้านโครงสร้างการเขียนด้วยดังนี้

1. ความแตกต่างในด้านการเขียน ส่วนนำเรื่อง ซึ่งการเขียนสารคดี จะต้องนำเสนอส่วนนำเรื่องให้ดึงดูดความสนใจผู้อ่านให้เกิดความสนใจที่จะอ่าน ย่อหน้าต่อไป จนกระทั่งถึงย่อหน้าสุดท้าย ในขณะที่ย่อหน้าแรกของข่าว ที่เป็นความนำ จะเป็นย่อหน้าที่สรุปประเด็นสำคัญ ๆ เท่าที่จำเป็นของเหตุการณ์ ที่เป็นข่าว เพื่อจะบอกเล่าให้ผู้อ่านได้ทราบเรื่องราวของข่าวนั้น อย่างกระชับที่สุดและโดยเร็วที่สุด
- 2 ความแตกต่างในด้านการเขียนเนื้อเรื่องโดยการนำเสนอเนื้อเรื่องของสารคดี นักเขียนจะใช้วิธีการเล่าเรื่อง โดยใช้เทคนิคของการประพันธ์ เข้าสร้างสีสัน และความมีชีวิตชีวา

ให้กับข้อเท็จจริง ต่างจากการนำเสนอเนื้อเรื่องข่าวจะรายงานข้อเท็จจริง ในลักษณะที่
 ค่อยๆ ลดหลั่น ความสำคัญและความน่าสนใจ ลงเป็นลำดับ

3. ความแตกต่างในด้านการเขียนส่วนสุดท้าย การเขียนสารคดีในย่อหน้าสุดท้าย จะ
 เป็นส่วนสรุปเรื่อง(conclusion) แต่การนำเสนอข่าวประเด็นจะอยู่ในส่วนย่อหน้าและ
 ขยายความกลางเรื่อง ย่อหน้าสุดท้ายจะบรรจุข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญน้อยที่สุด หรือ
 ไม่มีความสำคัญเลย

มาลี บุญศิริพันธ์ (2526) ได้จัดแบ่งประเภทของสารคดีที่นิยมเขียนไว้ในหนังสือพิมพ์ ไว้
 ดังนี้

1. สารคดี เชิงข่าว (News features) เป็นสารคดีที่เขียนมาจากเหตุการณ์ที่ปรากฏ
 เป็นข่าวขึ้น โดยผู้เขียนจะมีความรู้เรื่องข่าวนั้นอย่างละเอียดเพื่อเปิดเผยเบื้อง
 หน้าที่เบื้องหลัง ซึ่งสารคดีประเภทนี้จะลงตีพิมพ์เมื่อนำเสนอข่าวไปแล้ว 1-2 วัน
 หรือ 1 สัปดาห์ ซึ่งสารคดีเชิงข่าวอาจเป็นเรื่องต่างๆ เช่น เกี่ยวกับอุบัติเหตุ ความ
 เสียหาย เปิดเผยเบื้องหลัง และการวิเคราะห์
2. สารคดีเสริมข่าว (Brights) ได้แก่สารคดีที่มีข้อความสั้นๆ เพียง 2-3 ย่อหน้า มี
 วัตถุประสงค์เพื่อเสริมให้ข่าวใหญ่ หรือข่าวหนักได้กระฉ่างแจ่มขึ้น อาจในแง่
 ของการเสริมความรู้ หรือเสริมมุกตลกที่อยู่ในข่าว แต่ไม่สามารถจะรายงานใน
 ข่าวได้ เพราะจะทำให้เสียคุณค่าของข่าวไปได้
3. สารคดีคู่ข่าว (Sidebars) คือสารคดีที่เขียนขึ้น เพื่อให้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติม
 ในส่วนที่เกี่ยวกับข่าว เช่นการเสนอข่าวไฟไหม้เป็นข่าวใหญ่ ก็อาจมีข่าว(สาร
 คดี)เขียนเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกไฟไหม้จนหมดเนื้อหมดตัว
4. สารคดีที่ไม่ใช่ข่าว(Non-news features) สารคดีประเภทนี้อาจเป็นเรื่องอะไรก็
 ได้ ไม่จำเป็นต้องมีส่วนสัมพันธ์กับข่าวโดยตรง อาจเป็นเรื่องราววิปาละ ตั้งแต่
 เรื่องหนัก ๆ ไปจนเรื่องเบา ๆ ที่อ่านแล้วเกิดความเพลิดเพลิน บันเทิงเรีงรมย์ เช่น
 สารคดีเกี่ยวกับเด็ก,สัตว์,ท่องเที่ยว,ประวัติศาสตร์ ,เรื่องแปลกประหลาด,ผู้หญิง,
 เรื่องสะเทือนอารมณ์,เกี่ยวกับบุคคลและเกี๊ยล็คความรู้ต่างๆ

2. คอลัมน์ เป็นข้อเขียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีความยาวจำกัดอยู่ในเนื้อที่เฉพาะ มักลงชื่อผู้เขียนหรือใส่นามปากกา ผู้เขียนคอลัมน์ประจำเรียกว่าคอลัมน์นิสต์ และมักมีตำแหน่งหน้าประจำ โดยแต่ละคอลัมน์จะมีประเด็นที่ต้องการสื่อสาร แสดงความคิดเห็นอย่างมีเป้าหมาย โดยลักษณะสำคัญของคอลัมน์ ประกอบด้วย
 - 1) คอลัมน์จะมีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอเป็นประจำ อาจเป็นทุกวัน ทุกสัปดาห์ ในหน้าประจำของหนังสือพิมพ์ เพื่อให้ผู้อ่านเปิดพบได้ทันที เมื่อต้องการอ่าน และยังนำเสนอในเนื้อที่เฉพาะที่มีความยาวใกล้เคียงกันทุกวัน ภายใต้อำนาจของคอลัมน์ ที่วางอยู่เป็นประจำ
 - 2) นักเขียนหรือคอลัมน์นิสต์ มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในปัญหาและเรื่องที่จะเขียน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย การครัว การเย็บปักถักร้อย การตกแต่ง ภาพยนตร์ หนังสือ ละคร ดนตรี เป็นต้น
 - 3) วิธีการนำเสนอคอลัมน์ จะมีการประเมินคุณค่าของเรื่องที่เขียนในลักษณะของการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของนักเขียนเองมากกว่างานเขียนอื่นใด
 - 4) สำนวน ลีลา ภาษา ที่ใช้ในการเขียน มีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) และไม่เป็นการ มีความเป็นกันเองกับผู้อ่านเสมือนหนึ่งว่า ผู้เขียนกำลังพูดคุยอยู่กับผู้อ่าน อาจใช้สรรพนาม ผม เรา หรือข้าพเจ้า
 - 5) คอลัมน์จะต้องระบุ ชื่อผู้เขียน ซึ่งอาจเป็นนามจริงหรือนามปากกาก็ได้ จะอยู่ภายใต้อำนาจเขียน หรืออยู่ในเนื้อที่ที่เป็นชื่อของคอลัมน์ก็ได้

ลักษณะสำคัญของคอลัมน์ดังกล่าวนี้ ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของคอลัมน์จากบทบรรณาธิการในด้านของ ลีลา และสำนวน การเขียนบทบรรณาธิการ จะเป็นทางการมากกว่า การเขียนคอลัมน์ แม้ว่างานเขียนทั้งสองจะมีลักษณะการนำเสนอเป็นอัตวิสัย เหมือนกันและที่สำคัญบทบรรณาธิการจะไม่มีการระบุชื่อผู้เขียน ไม่ว่าจะป็นนามจริงหรือนามแฝง เนื่องจากบทบรรณาธิการนั้นเป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสาธารณะ โดยส่วนรวมทั้งฉบับ ความแตกต่างที่พิเศษ ทำให้ผู้อ่านมีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกับหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ๆ จนทำให้ต้องเปิดหนังสือพิมพ์ ไปอ่านคอลัมน์ประจำ ด้วยเหตุนี้เอง คอลัมน์ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์จึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านอย่างยิ่งต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็น(สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539)

โดยสามารถจัดประเภทคอลัมน์ต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ดังนี้(สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539)

- 2.1 คอลัมน์วิเคราะห์ข่าว หรือสถานการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กีฬา และอื่นๆ ฯลฯ การนำเสนอจะมีการอธิบายความเป็นมาพร้อมทั้งวิเคราะห์เหตุการณ์ แสดงเหตุผลในการคาดหมายเหตุการณ์ล่วงหน้า คอลัมน์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความคิด สร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ในสังคม
- 2.2 คอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน แสดงให้เห็นความคิดและการตอบสนองจากผู้อ่าน
- 2.3 คอลัมน์แนะวิธีทำมุ่งให้ความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ
- 2.4 คอลัมน์สังคมซุบซิบ เสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหวของบุคคลต่างๆ ที่มีชื่อเสียง เป็นการตอบสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์
- 2.5 คอลัมน์ขำขัน เป็นการนำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาหยอกล้อ มุ่งให้ความบันเทิง และผ่อนคลาย ในขณะที่เดียวกันก็ให้สาระในอีกแง่มุมหนึ่ง
- 2.6 คอลัมน์จับประเด็น หรือประณาม เป็นข้อเขียนที่มุ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นประจำวัน แตกต่างกันไป
- 2.7 คอลัมน์บทความทั่วไป คือข้อเขียนที่ส่งเข้ามาโดยผู้อ่าน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจการเมือง ซึ่งกำลังเป็นข่าว หรือเป็นประเด็นที่สมควรให้ความรู้กับผู้อ่านเช่นบทความเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้นและคอลัมน์ลักษณะพิเศษ ให้ความรู้แก่ประชาชนโดยตรง

4. บทบรรณาธิการ เป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็น ซึ่งได้รับการพิจารณา

กลั่นกรองแล้วของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งๆ เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะ ปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกมาถือเป็นเสียงของหนังสือพิมพ์ ซึ่งแถลงให้ผู้อ่านทราบถึงจุดยืนและนโยบายของหนังสือพิมพ์ ที่มีต่อปัญหาที่เขียนถึง ซึ่งบทบรรณาธิการ มีลักษณะที่สำคัญคือ มักได้รับการตีพิมพ์ในหน้า ในตำแหน่ง ในเนื้อที่ และในความยาวที่คงที่ โดยมีเส้นกรอบล้อมอยู่และได้รับการตีพิมพ์ด้วยตัวเรียงที่มีลักษณะแบบและขนาดแตกต่างกันไปจากข้อเขียนที่อยู่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้นบทบรรณาธิการ จึงมีอิทธิพลต่อผู้อ่านในด้านความรู้สึกนึกคิด ทักษะ คติ ความเชื่อถือและสามารถสร้างประชามติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการนำเสนอบทบรรณาธิการคือ เพื่อโน้มน้าวชักจูง อธิบายเพิ่มเติม ได้ว่า บทบรรณาธิการ ก็คือข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณาถ่วงน้ำหนักแล้วของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง เป็นข้อเขียนปัญหาสาธารณะ ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ที่จะผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นแสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ถือว่าเป็นเสียงของหนังสือพิมพ์ ซึ่งแสดงให้เห็นผู้อ่านทราบ ถึงจุดยืนหรือนโยบาย ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อปัญหาที่เขียนถึง(สิริทิพย์ ชันสุวรรณ,2539)

5. โฆษณา หนังสือพิมพ์เป็นสื่อโฆษณา นำสินค้ามาให้ผู้อ่าน ได้เลือกซื้อ การขายเนื้อที่โฆษณายเป็นรายได้สำคัญของหนังสือพิมพ์

การรวบรวมเนื้อหาหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ไม่ว่าจะขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก และมีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นประเภทใดก็ตาม สำหรับข่าวซึ่งนับเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุดนั้น หนังสือพิมพ์จะได้มาจากที่มาประจำ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การรวบรวมข่าวดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอแล้ว ที่มาของข่าวเหล่านั้น ยังให้ข้อมูลล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แล้วหนังสือพิมพ์อาจจะนำมาเสนอเป็นข่าวอีกด้วย และเพื่อพิจารณาถึงช่องทางของข่าวที่จะเข้ามาถึงหนังสือพิมพ์ ข่าวอาจแบ่งช่องทางออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่คือ ข่าวในประเทศและข่าวนอกประเทศ(ชวรัตน์ เชิดชัย,2521)

ข่าวในประเทศ หนังสือพิมพ์ได้ข่าวในประเทศมาจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้สื่อข่าวประจำ (beat หรือ run) ได้แก่ผู้สื่อข่าวที่ทำการสื่อข่าวหาข่าวจากแหล่งทั่วไปเป็นประจำ ผู้สื่อข่าวประเภทนี้ปฏิบัติงานตามลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ สื่อข่าวตามลักษณะเนื้อหา ของข่าวที่เกี่ยวข้อง เช่น ข่าวโรงพัก ข่าวเทศบาล ข่าวการศึกษา ข่าวศาล ข่าวศาสนา ข่าวธุรกิจ ข่าวกีฬา หรือข่าวสาธารณกิจทั่วไป โดยปกติผู้สื่อข่าวประเภทนี้มักจะมีชำนาญเป็นพิเศษในการสื่อข่าวเรื่องนั้น ๆ โดยเฉพาะ จึงมีชื่อเรียกเฉพาะว่า ผู้สื่อข่าวศาล ผู้สื่อข่าวโรงพัก ผู้สื่อข่าวการศึกษา ฯลฯ เป็นต้น และการสื่อข่าวตามสภาพทางภูมิศาสตร์ กล่าว

ว่า แทนที่จะทำการสื่อข่าวตามลักษณะเนื้อหาเช่นเดียวกับแบบแรก ผู้สื่อข่าวประเภทนี้จะได้รับมอบหมายให้ทำการสื่อข่าวในอาณาบริเวณใด โดยเฉพาะอย่าง เช่นภาคเหนือ ภาคใต้ เขตโรงงานอุตสาหกรรม ย่านสลัม ย่านการค้า ฯลฯ เป็นต้น

2. ผู้สื่อข่าวประจำที่ได้รับมอบหมายงานสื่อข่าวเป็นพิเศษ (Special Assignment) ได้แก่ผู้สื่อข่าวพิเศษ ซึ่งอาจจะได้รับมอบหมายให้ทำการสืบหาข่าวบางเรื่องอย่างละเอียด เพื่อนำมาวิเคราะห์หรือรายงานข่าวในรูปของบทความสารคดีเกี่ยวกับข่าวนั้น
3. ผู้สื่อข่าวไม่ประจำ(past-time หรือ freelance) General Assignment ผู้สื่อข่าวประเภทนี้จะไม่สื่อข่าวเป็นประจำเหมือนพวกแรก แต่จะทำการสื่อข่าวเฉพาะที่ได้รับมอบหมายเป็นเรื่องๆ ไปเป็นครั้งคราวเท่านั้น งานสื่อข่าวที่ผู้สื่อข่าวประเภทนี้ได้รับมอบหมายหรือออกไปปฏิบัติได้แก่ ข่าวการสัมภาษณ์ ข่าวการปาฐกถา ข่าวการประชุม ข่าวพิธีเปิด-ปิด หรือข่าวงานฉลองต่าง ๆ เป็นต้น
4. ผู้สื่อข่าวต่างจังหวัด หรือผู้สื่อข่าวท้องถิ่น (correspondents) ซึ่งไม่ใช่ห้องที่ตั้งสำนักงานหนังสือพิมพ์ Correspondent ผู้สื่อข่าวประเภทนี้ได้แก่ ผู้สื่อข่าวต่างจังหวัด ผู้สื่อข่าวต่างประเทศ หรือผู้สื่อข่าวสงคราม ผู้สื่อข่าวเหล่านี้ เมื่อได้ข่าวก็อาจส่งข่าวมาให้สำนักหนังสือพิมพ์โดยทางจดหมาย โทรเลข หรือโทรศัพท์ทางไกล
5. Combination หมายถึงผู้สื่อข่าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่ผสมทั้งการสื่อข่าวและถ่ายภาพในเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ฉบับเล็ก ๆ มีกำลังคนน้อย จึงต้องหาทางใช้ประโยชน์จากผู้สื่อข่าวคนเดียวกันให้มากที่สุด
6. สำนักงานประชาสัมพันธ์ของกระทรวงทบวงกรม ซึ่งออกข่าวแจก(press release) และเอกสารแจก(handout) เป้าหมายส่วนหนึ่งของประชาสัมพันธ์ภายนอกของทั้งหน่วยงานราชการและองค์การธุรกิจ ก็เพื่อสร้างและผดุงไว้ซึ่งทัศนคติที่ดีกับลูกค้าหรือประชาชน การประชาสัมพันธ์จึงมุ่งที่จะให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การเป็นส่วนใหญ่ ผู้สื่อข่าวที่ดี จะรับเพียงข้อมูลที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์แจกให้ยังไม่เพียงพอ เพราะข่าวอาจไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ผู้สื่อข่าวจึงต้องเสาะแสวงหาข่าวจากแหล่งอื่นภายในองค์การนั้นด้วย

7. ข่าวสารจากองค์การธุรกิจ สมาคม บริษัทห้างร้าน โรงเรียน ฯลฯ ซึ่งส่วนหนึ่งจะเป็นข่าวแจกที่หน่วยงานใดก็ตามนำมาแจกเป็นครั้งคราว หรือประจำ ผู้สื่อข่าวไม่ควรรับเอาเนื้อหาทั้งหมดมาตีพิมพ์ลงในหน้าหนังสือพิมพ์ แต่ควรนำเสนอข่าวในแง่มุมอื่นนอกจากที่ปรากฏอยู่ในข่าวสารที่ได้รับแจกมา
8. ข่าวสารจากผู้อ่าน
9. วารสาร นิตยสาร และหนังสือพิมพ์อื่นๆ
10. ข่าววิทยุ และโทรทัศน์
11. สำนักงานขายข่าว(syndicates)
12. ที่มาเบ็ดเตล็ดจากภายในประเทศ

ข่าวต่างประเทศ

ข่าวต่างประเทศได้แก่ข่าวซึ่งเกิดขึ้นและหนังสือพิมพ์รับมาจากต่างประเทศทางช่องทางข่าวสารที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. สำนักงานขายข่าวต่างประเทศซึ่งมีสำนักงานทั้งที่ประจำในประเทศไทย เช่น AP, UPI, REUTER, AFP หรือ Tass และจากสำนักที่ประจำอยู่ในประเทศต่างๆ
2. สำนักงานประชาสัมพันธ์ขององค์การและสำนักงานแถลงข่าวต่างประเทศที่ประจำอยู่ในประเทศไทย
3. ผู้สื่อข่าวพิเศษ(correspondents)ซึ่งส่งข่าวมาจากต่างประเทศ
4. การสัมภาษณ์บุคคล

ผู้สื่อข่าว หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า"นักข่าว เป็นผู้รักษาประตูข่าว (gatekeeper) คนแรกของหนังสือพิมพ์" และเป็นสมาชิกของกองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ทั่วไปซึ่งสาธารณชนรู้จักและคุ้นเคยมากที่สุด ผู้สื่อข่าวจึงได้ชื่อว่าเป็นกระดูกสันหลังของการแสวงหาและรวบรวมข่าวสำหรับที่จะนำลงหนังสือพิมพ์ (ซวรัตน์ เชิดชัย,2521)

คุณค่าของข่าว และองค์ประกอบของข่าว

มีนักวิชาการและนักวิชาชีพ ทางด้านวารศาสตร์หรือนิเทศศาสตร์ อธิบายความหมาย

ของข่าวไปในทิศทางที่ต่างกัน เช่นบางคนบอกว่าข่าวคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติ แต่บางคนบอกว่า ข่าวคือความงามหรือศิลปะ ที่จะต้องเพ่งพินิจพิจารณาอย่างพิถีพิถัน จึงจะรู้ (มาลี บุญศิริพันธ์,2526)

Joseph Pulitzer ให้ความหมายของข่าวว่า คือเรื่องราวประเภทที่มีลักษณะเพิ่งเกิดใหม่ๆ มีความแตกต่างจากเรื่องอื่นๆ เป็นเรื่องเร้าอารมณ์ เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เรื่องน่าตื่นเต้น เรื่องแปลก ๆ ไม่เหมือนเรื่องใด ๆ เรื่องอยากรู้อยากเห็น เรื่องกุกกัก เรื่องประหลาด เรื่องที่มักจะเป็นที่โจษจันถึง

อาจพอสรุปได้ว่าข่าวที่แท้จริงควรประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐาน 3 ข้อคือ ความน่าสนใจ(Interest) ข้อเท็จจริง (facts) และผู้อ่าน (readers) ดังนั้น งานสำคัญของผู้รายงานข่าว บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว จึงต้องพยายามทำให้ข้อเท็จจริง เป็นสิ่งที่น่าสนใจต่อกลุ่มผู้อ่านของตนให้มากที่สุด ทั้ง 3 ข้อจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก (มาลี บุญศิริพันธ์,2526)

ดังนั้นงานสำคัญของผู้รายงานข่าว บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว จะต้องพยายามหาข้อเท็จจริง ให้เป็นที่สนใจของผู้อ่าน การมองข่าวผู้อ่าน กับผู้ที่ทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวนั้นแตกต่างกัน ผู้อ่านต้องการทราบในสิ่งที่ตนต้องการทราบเท่านั้น แต่ผู้รายงานข่าว บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว จะต้องเป็นผู้ต้องการทราบ ต้องการเห็น ไปทุกอย่าง เพื่อต้องการให้ผู้อ่านได้รับทราบและที่สำคัญ ยังต้องสมมติตัวเองว่า เป็นผู้อ่านหนังสือพิมพ์หรือตัวแทนของประชาชนตลอดเวลา(มาลี บุญศิริพันธ์,2526)

องค์ประกอบของข่าว

ในแต่ละวัน มีเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงเกิดขึ้นมากมายและแต่ละเหตุการณ์ของข้อเท็จจริงก็มีความน่าสนใจสำหรับผู้อ่าน การรายงานทุกเหตุการณ์และข้อเท็จจริง ไม่สามารถทำได้หมด เนื่องจากหนังสือพิมพ์มีจำนวนหน้าจำกัด จึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกข่าว(News Judgement) จากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของข่าว ว่าเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงใด มีคุณค่าทางข่าว (News Value) ซึ่งประกอบด้วย(มาลี บุญศิริพันธ์ ,2526)

1. ความสดต่อสมัย (Timeliness) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการเสนอข่าวเพราะผู้อ่านมักให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สด ๆ ร้อน ๆ หรือเรื่องราวที่ทันสมัย

2. ความใกล้ชิด(Proximity /Nearness) นักจิตวิทยาได้อธิบายถึงนิสัยของมนุษย์ว่า มนุษย์สนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว อันอาจส่งผลกระทบต่อตัวเองได้มากกว่า ความใกล้ชิดนี้หมายถึง ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
3. ความเด่น(Prominence) หมายถึงบุคคลสำคัญ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี เมื่อบุคคลนั้น ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก็ย่อมได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป ซึ่งความเด่นนี้รวมถึงสถานที่สำคัญ วัตถุอันล้ำค่าด้วย
4. ความแปลกประหลาด(Oddity/unusualness) เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติหรือวิสัยในสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจและมีคุณค่าทางข่าวสูงเช่นเดียวกัน หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยในการนำเสนอข่าวเพราะถูกปิดกั้นเสรีของหนังสือพิมพ์ จึงมักจะใช้ความแปลกประหลาดมาเสนอเป็นข่าว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศที่ตั้งเครียดให้ผ่อนคลายลงได้ชั่วระยะหนึ่ง
5. ผลกระทบกระเทือน (Consequence) ข่าวมีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก มักจะได้รับการพิจารณาที่จะเสนอเป็นข่าวมากกว่า เช่นข่าวด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง
6. ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาคุณค่าของข่าวเพราะความขัดแย้ง ย่อมเป็นที่สนใจของมนุษย์โดยทั่วไป อาจเป็นความขัดแย้งทางด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ
7. ความมีเงื่อนงำ (Suspense /mystery) บางเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นอาจมีเบื้องหลังลึกลับซับซ้อน หนังสือพิมพ์มักให้ความสนใจขุดคุ้ยและนำมาตีแผ่เสนอเป็นข่าว ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน ซึ่งข่าวประเภทนี้จะได้รับความสนใจจากผู้อ่านกว้างขวางมาก
8. ปุถุชนสนใจ (Human Interest) เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้ว ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ ต่อเหตุการณ์หรือมีความรู้สึกร่วมกับอารมณ์กับบุคคลในข่าวด้วย เช่น เห็นอกเห็นใจ เสรีาโศกเสียใจ กลัว หรือหวาดระแวง ว่าสักวันหนึ่งอาจเกิดขึ้นกับตัวเองได้ ข่าวที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์เช่นนี้ ส่วนใหญ่มักเป็นข่าวอาชญากรรม ที่ผู้อ่านสนใจอยากรู้สาเหตุที่แท้จริงว่าเนื่องมาจากอะไร
9. เพศ(Sex) ธรรมชาติของมนุษย์ มักสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ หรือความผิดปกติทางเพศ

10. ความขบขัน (Amusement) การนำเสนอข่าวประเภทนี้อาจเกิดจากในช่วงเวลาที่บรรยากาศทางการเมืองและเศรษฐกิจ กำลังเคร่งเครียด หนังสือพิมพ์อาจเสนอข่าวขบขันเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศได้บ้าง ชั่วขณะหนึ่ง ข่าวขบขันนี้อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของดาวตลก หรือเหตุการณ์อื่น ๆ
11. ความเปลี่ยนแปลง (Change) ในสังคมมนุษย์ ย่อม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและไม่ดีได้ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มนุษย์ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสังคมก็จำเป็นต้องให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
12. ความก้าวหน้า (Progress) มนุษย์ได้ทดลองค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เพื่อเอาชนะธรรมชาติ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์นี้ ทำให้ประชาชนทั่วโลกสนใจ จึงถือว่ามีคุณค่าทางข่าวสูงเช่นกัน

ชนิดของข่าวที่นำเสนอ ในหน้าหนังสือพิมพ์ (Kind of News)

(จอห์น วุฒติกรรมรักษา, 2536) แบ่งออกเป็น

1. ข่าวอาชญากรรม เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการฆาตกรรม การปล้นจี้ การลักพาเพื่อเรียกค่าไถ่ การลักลอบค้ายาเสพติด การปลอมแปลง และการกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น ข่าวอาชญากรรมมักสะท้อนให้เห็น สภาพของสังคมของแต่ละยุคสมัย ซึ่งมีผลดีต่อสาธารณชน ในการได้รู้วิธีป้องกันอาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองสักวันหนึ่งวันใดก็ได้ แต่ในบางครั้งก็เป็นผลเสียในแง่ของการชี้อ่อนแอ ให้เกิดการเลียนแบบในการประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีกก็ได้
2. ข่าวการเมือง เป็นข่าวที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง การบริหารงานของรัฐบาล ข่าวการเมืองก็มักจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการเมืองและการปกครอง แต่ละยุคสมัยได้เช่นเดียวกัน
3. ข่าวศาล เป็นข่าวเกี่ยวกับการพิพากษาคดีของศาลทั่วประเทศ เพื่อขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคม และเพื่อความยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคนที่มีข้อพิพาทกันในทางแพ่งและอาญา
4. ข่าวอุบัติเหตุ เพลิงไหม้และภัยพิบัติ เป็นข่าวเกี่ยวกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบว่า อุบัติเหตุเกิดขึ้นจากอะไร และใครได้รับอุบัติเหตุจากครั้งนี้บ้าง ทำให้มีอุบัติเหตุเกิดขึ้น และมีการสูญเสียทั้งชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินไม่น้อยเพียงใด ซึ่งข่าวเพลิง

ใหม่ และภัยพิบัติก็เป็นการเสนอข่าวในรูปแบบเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการชี้้นำให้ประชาชนได้ตระหนักเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้มากยิ่งขึ้น

5. ข่าวการประชุม เป็นข่าวที่หนังสือพิมพ์ต้องการรายงานเกี่ยวกับการประชุมครั้งสำคัญ ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณชน เช่น การประชุมคณะรัฐมนตรี การประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา ตลอดจนการประชุมขององค์การ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประชาชน
6. ข่าวปาฐกถา เป็นข่าวเกี่ยวกับการปาฐกถา หรือการพูดในที่ชุมนุมของบุคคลสำคัญหรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจอยู่ขณะนั้น
7. ข่าวเศรษฐกิจ หนังสือพิมพ์บางฉบับได้ให้ความสำคัญแก่ข่าวเศรษฐกิจมาก เพราะเป็นการรายงานข่าวที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจ
8. ข่าวการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับแวดวงการศึกษาทั้งในด้านการจัดระบบการศึกษาของภาครัฐบาลและภาคเอกชน รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เพื่อนำไปพัฒนาประเทศ
9. ข่าวสังคมเป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของบุคคลในสังคม เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบในเรื่องต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคม เช่นการจัดงานเลี้ยง การแต่งงาน การเลื่อนตำแหน่ง
10. ข่าวบันเทิง เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับดาราภาพยนตร์ นักร้อง นักแสดง หรือดนตรี และหนังสือซึ่งมุ่งให้ผู้อ่านได้ทราบความเคลื่อนไหววงการบันเทิง และได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ชื่นบุคคลหรือผลงานเหล่านั้น
11. ข่าวสตรี เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมของสตรีและแฟชั่น มุ่งให้ผู้อ่านได้ทราบถึงบทบาทของสตรี ตลอดจนความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับแฟชั่น เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับเป็นต้น
12. ข่าวกีฬา เป็นการรายงานข่าวเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬา ประเภทต่างๆ ซึ่งอาจให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านล่วงหน้าการแข่งขัน ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ หลังการแข่งขัน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านที่คอยติดตามข่าวทุกระยะ

นอกจากองค์ประกอบของข่าวที่จะต้องคำนึงถึงคุณค่าทางข่าวเป็นสำคัญแล้ว ในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับอาจแตกต่างกันออกไป เนื่องจากผู้อ่านหรือผู้ได้รับข่าวสาร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายต่างกัน รวมถึงนโยบายในการเสนอข่าว โดยเน้นเนื้อหาสาระ ที่แตกต่างกันอีกด้วย (ชวรัตน์ เชิดชัย,2527)

มาลี บุญศิริพันธ์ (2526) ได้แบ่งประเภทของข่าว ตามลักษณะเนื้อหาไว้ 2 ประเภทคือ

1. ข่าวเบา (soft news) มีคุณลักษณะเด่นดังนี้

- เป็นข่าวที่เบาสวมองมีคุณค่าทางให้ความบันเทิงมากกว่าให้ความรู้
- ให้ความรู้สึกทางอารมณ์ (เห็นใจ สงสาร และสนุกสนาน) มากกว่าให้ความรู้หรือสร้างภูมิปัญญา
- มีองค์ประกอบของความน่าสนใจ เด่นกว่าองค์ประกอบอื่นๆ
- มีน้ำหนักของความสำเร็จน้อยกว่าข่าวประเภทข่าวนักหรือ Hard News

โดยมีตัวอย่างเช่น ข่าวประเภทอาชญากรรม ในลักษณะของข่าวการตีรัน ฟันแทง ข่าวการฉกชิงวิ่งราวการจี้ปล้น หรือข่าวอะไรก็ตาม ที่มีน้ำหนักของการอ่านและเกิดความบันเทิง ความมัน และความอยากรู้ ข่าวประเภทนี้มักเป็นข่าวที่ให้ความพอใจ ทันทใจ และน่าสนใจต่อผู้อ่านในทันทีที่อ่านเรื่องนั้นจบลง หลังจากนั้นนานไป ความรู้สึกเหล่านั้นจะจางหายไป ข่าวตื่นเต้นหวาดเสียว ข่าวสนุกสนาน ฯลฯ เหล่านี้ล้วนจัดอยู่ในประเภท soft news ทั้งสิ้น

Soft News ส่วนใหญ่จะปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ประเภทประชาชนิม คือ หนังสือพิมพ์ที่เน้นนโยบายเสนอข่าวเพื่อความพอใจของผู้อ่านรวดเร็วทันใจ ข่าวส่วนใหญ่จึงเป็นเป็นข่าวที่อ่านแล้ว เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ได้ชั่วคราว แต่ผู้อ่านจะไม่นำไปคิดนานเกิดความจำเป็น ตัวอย่างหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ได้แก่ เดลินิวส์ ไทยรัฐ บ้านเมือง ข่าวสด เป็นต้น

2.Hard News หรือข่าวนัก มีคุณลักษณะพิเศษที่ตรงกันข้ามกับข่าวเบา คือ

- เป็นข่าวที่ให้ข่าวสารความรู้มากกว่า ความบันเทิง
- มีลักษณะทางเสริมสร้างภูมิปัญญา(Intellect) และความคิด (Idia)มากกว่าความรู้สึกทางอารมณ์
- มีความสำคัญ ตามค่านิยมที่ได้อธิบายแต่ต้นคือ มีความสัมพันธ์กระทบกระเทือนกับคนหมู่มากและระยะยาว

- มีความน่าสนใจ ถึงแม้ว่าโดยเนื้อหาแล้ว ข่าวนั้นจะไม่น่าสนใจเท่าใดนัก นักข่าวอาจสามารถชี้ให้เห็นความน่าสนใจโดยการเน้นจุดน่าสนใจที่ซ่อนอยู่

Hard News หรือข่าวหนัก มักเป็นรายงานข่าวเกี่ยวกับ สถานการณ์ของปัญหาต่าง ๆ ข่าวชนิดนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาซึ่งไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดแล้วหายไป มีลักษณะเด่นอย่างหนึ่ง คือ ผู้อ่านมักนำไปคิดและตรึกตรองหลังจากอ่านไปแล้ว

ผู้อ่าน Hard News หรือข่าวหนัก ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความสนใจในเหตุการณ์บ้านเมืองเป็นพิเศษหรือประเภทปัญญาชน (Intellectual Audience) เพราะโดยธรรมชาติแล้ว ข่าวประเภทนี้จะให้ความรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างมาก เช่น ข่าวสังคมและการเมือง ข่าวการศึกษา ข่าวเศรษฐกิจ ให้ความคิดในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ได้ในบางโอกาส ซึ่งจะพบเห็นข่าวประเภทนี้ได้ในหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ เพราะผู้อ่านหนังสือพิมพ์ประเภทนี้มักเป็นผู้สนใจปัญหา และสถานการณ์บ้านเมืองมากกว่าชาวบ้านธรรมดา หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ได้แก่สยามรัฐ มติชน กรุงเทพธุรกิจ ผู้จัดการรายวัน

ปัจจัยอื่นที่มีส่วนสำคัญกับการวินิจฉัยประเมินคุณค่าข่าว

ฉ้อฉล วุฒิศึกธรรมรักษา (2536) อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ ให้มีความแตกต่างกัน หลายปัจจัยประกอบด้วย

1. นโยบายของหนังสือพิมพ์ ปัจจัยนี้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดแนวทางการประเมินคุณค่าข่าวและการจัดลำดับความสำคัญของข่าว ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ จะมีแนวนโยบายที่แตกต่างกัน หนังสือพิมพ์บางฉบับอาจมีนโยบายหรือจุดยืนที่มีแนวร่วมกับกลุ่มการเมือง หรือกลุ่มพลังบางกลุ่มบางฉบับมีจุดยืนหรือนโยบายที่อาจเปลี่ยนแปลงไป ตามลักษณะของปัญหาสาธารณะ โดยเลือกที่จะสนับสนุนคู่กรณีแต่ละฝ่ายในการแก้ไขปัญหาระชาคมนั้น ในขณะที่บางฉบับอาจวางเฉยไม่เป็นแนวร่วมกับกลุ่มใด
2. ประเภทของหนังสือพิมพ์ มีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดความสำคัญของข่าว ในแต่ละวันได้เช่นกัน กล่าวคือหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ย่อมจะต้องพิจารณาให้ความสำคัญแก่ข่าวที่มีลักษณะให้ความพึงพอใจกับผู้อ่านได้ มากกว่าที่มีลักษณะให้ความพึงพอใจกับผู้อ่านได้รวดเร็ว และทันทีทันใดที่ได้อ่านข่าว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินคุณค่าข่าวของหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม

3. เนื้อที่ของหนังสือพิมพ์ ภายใต้ข้อจำกัดของการเสนอข่าว แต่ละหน้าของหนังสือพิมพ์ อาจทำให้ข่าวบางข่าวถูกตัดไป ไม่ได้รับการคัดเลือกให้นำมาลงตีพิมพ์ เพราะข่าวอื่นมีคุณค่าทางข่าวสูงกว่า และเนื้อที่การเสนอข่าวก็มีจำกัดด้วย จึงเลือกข่าวที่มีคุณค่าทางข่าว สูงสุด และลดหลั่นลงมา
4. ทักษะคติ ของเจ้าของและกองบรรณาธิการ นับเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ การประเมินคุณค่าข่าวแตกต่างกันออกไป ในแต่ละฉบับ เช่นในกรณีที่เจ้าของหนังสือพิมพ์ และกองบรรณาธิการมีทัศนคติที่ดีต่อเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง ที่เป็นข่าว ข่าวนั้นอาจได้รับการสนับสนุนให้เป็นข่าวเด่นโดยการจัดหน้าให้ข่าวนั้น อยู่ในตำแหน่งเด่น เห็นชัด มีการพาดหัวข่าวใหญ่ หรือเพิ่มสีสรรให้หัวข่าว ทักษะคติของเจ้าของและกองบรรณาธิการ มีส่วนคัดเลือกและพาดหัวข่าวส่วนหนึ่งเช่นกัน
5. กฎหมายที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ในประเทศเสรีประชาธิปไตย มักใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ให้อยู่ในขอบเขตไม่ไปละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น รวมทั้งปกป้องไม่ให้ผลประโยชน์ของประเทศชาติ ต้องกระทบกระเทือนจากการกระทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ด้วย
6. โฆษณา เป็นที่ยอมรับกันว่ารายได้หลัก ที่สำคัญของธุรกิจหนังสือพิมพ์ เป็นรายได้มาจากการขายเนื้อที่โฆษณา ดังนั้นการคัดเลือกข่าวจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเนื้อที่โฆษณา ซึ่งอาจลดเนื้อที่ข่าวในบางครั้ง ทำให้ข่าวบางข่าว ไม่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์
7. ระดับความสนใจของผู้อ่าน แม้ว่ารายได้หลักของหนังสือพิมพ์ จะมาจากการขายเนื้อที่โฆษณาก็ตามแต่หนังสือพิมพ์ก็เป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยการซื้อของผู้อ่าน ที่เป็นบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเนื้อที่และข่าวหนังสือพิมพ์ สอดคล้องกับรสนิยมและระดับการอ่านที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม การศึกษา สังคมและเศรษฐกิจด้วย ดังนั้นการคัดเลือกข่าวและการจัดลำดับความสำคัญของข่าว จึงต้องคำนึงถึง

ระดับความสนใจของผู้อ่านตลอดเวลา ทั้งนี้เมื่อผู้อ่านสนับสนุนด้วยการซื้อหนังสือมากขึ้น จำนวนจำหน่ายของหนังสือพิมพ์ก็จะเพิ่มเป็นเงาตามตัว

8. เวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการคัดเลือกข่าวและจัดลำดับความสำคัญของข่าวเช่นกัน เพราะหากมีเหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นอย่างกระทันหันและได้รับความสนใจอย่างยิ่งจากผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ก็จะตัดข่าวอื่นทิ้งเพื่อนำเนื้อหาที่มาเสนอข่าวดังกล่าวนี้แทน ซึ่งเวลาดังกล่าวนี้ในวงการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยได้นำมาใช้ในการแข่งขันเรื่องเวลาส่งหนังสือพิมพ์ไปสู่มือผู้อ่านได้รวดเร็วเช่นกัน โดยเร่งพิมพ์ให้เด็กขายหนังสือพิมพ์นำไปจัดจำหน่ายทั่วกรุงเทพ ขณะเดียวกันก็มีการจัดรถผู้ขนส่งหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะของตน ไปส่งยังจังหวัดต่าง ๆ และบางจังหวัดอาจต้องส่งทางเครื่องบินเพื่อให้ได้อ่านกันทั่วถึง รวดเร็วยิ่งขึ้น
9. การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การคัดเลือกข่าวและการจัดลำดับความสำคัญของข่าวแตกต่างกัน โดยเห็นได้จากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ในประเทศที่มีการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแบบเสรี ประชาธิปไตย ย่อมมีอิสระและเน้นความเป็นจริงมากกว่าประเทศสังคมนิยม ที่ไม่มีอิสระเพียงพอในการนำเสนอข่าวและเน้นการโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าความจริง
10. การตรวจต้นฉบับล่วงหน้า ย่อมมีผลกระทบต่อการคัดเลือกข่าวและการจัดลำดับความสำคัญของข่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าการตรวจต้นฉบับล่วงหน้า จะกระทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การปกครอง และสภาพสังคมในขณะนั้น เช่นในภาวะที่มีการประกาศสงครามหรือในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ตาม ไม่ว่าจะในรูปแบบใด ก็มีส่วนในการประเมินคุณค่าข่าว การคัดเลือกข่าว และการจัดลำดับความสำคัญของข่าวแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะการตรวจต้นฉบับล่วงหน้า จะคำนึงถึงประโยชน์ในการเสนอข่าวหนังสือพิมพ์ เพื่ออำนวยความสะดวกสถานการณ์การปกครองและสภาพสังคมในขณะนั้นเท่านั้น จะไม่คำนึงถึงความต้องการหรือความสนใจของผู้อ่านหรือประชาชนแต่อย่างใด

บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

ดร.ฉวี หิรัญรักษ์ (2530) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ไว้หลาย

ประการคือ

1. การให้ข้อเท็จจริงและให้ความสำคัญต่อข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ทั้งข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนส่วนใหญ่ในสังคม
2. หนังสือพิมพ์ให้การศึกษา ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ จิตวิทยา การเมือง การปกครอง การแพทย์ การเกษตร เคหะกรรมศาสตร์
3. หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในเรื่อง เขาสนใจผ่านทางหนังสือพิมพ์โดยออกมาในรูปของบทความหรือคอลัมน์ประเภทต่างๆ หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เป็นเสมือนเวทีแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างหนังสือพิมพ์เองกับประชาชนทั่วไป ผู้อ่านมีโอกาสได้รับความเห็นจากทั้งสองฝ่าย หนังสือพิมพ์จึงทำหน้าที่บริการชุมชน ในระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี
4. หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาและการเติบโตของชุมชนไม่ว่าในด้านการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ชุมชนให้โลกภายนอกได้ทราบถึง ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังทำหน้าที่ชี้ข้อบกพร่อง ข้อเสียหรือจุดอ่อน ของชุมชน แต่ละชุมชน ให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ทั้งแจ้งข่าวสาร สนับสนุนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือทางการเงิน เช่นการแบ่งเนื้อที่ในหน้าหนังสือพิมพ์สำหรับอุทิศเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เช่นการมีหน้าข่าวภูมิภาคของหนังสือพิมพ์รายวันเกือบทุกฉบับ
5. หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันย่อยในการให้บริการประชาชน ไม่ว่าจะผ่านทางด้านการรับแจ้งข่าวสาร คำร้องทุกข์หรือร้องเรียน
6. หนังสือพิมพ์ผลิตข่าวสารและการ โฆษณา หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญในการให้บริการด้านข่าวสารและโฆษณา เมื่อการไปมาติดต่อสื่อสารขยายขอบเขตกว้างขวางออกไป ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมและมนุษย์ อย่างมาก
7. หนังสือพิมพ์สร้างธุรกิจชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานวงการธุรกิจกับประชาชนในชุมชน โดยการเป็นสื่อกลางในการโฆษณาสินค้าเพื่อให้ลูกค้าได้ผลประโยชน์ ประชาชนเลือกซื้อสินค้าได้จากการอ่านโฆษณาในหนังสือพิมพ์ และสถาบันธุรกิจ

บริการดังกล่าวนี้ ยังสามารถทำเงินปีละมากๆ ให้กับหนังสือพิมพ์ ถือเป็นแหล่งรายได้ ในการจัดทำหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน

8. การนำเสนอความคืบหน้าในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในวงราชการ เช่น ด้านอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ยังเหมือนคำเตือนภัยและพิทักษ์คุ้มกันความปลอดภัยของประชาชนได้ด้วย
9. หนังสือพิมพ์ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนในด้านการแสดงความคิดเห็น และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์เพื่อการพัฒนา

นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่โดยทั่วไปของหนังสือพิมพ์ แล้ว ยังมีบทบาทในการพัฒนาสังคม รัฐบาลจะใช้หนังสือเป็นแหล่งในการถ่ายทอดข่าวสารสาระ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การตัดสินใจ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่นำความเจริญและการพัฒนาไปสู่สังคม เช่น ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การสาธารณสุข การเกษตร การประมง การวางแผนครอบครัว(ฉอาน วุฒนิกรรมรักษา,2530)

หนังสือพิมพ์ ไม่เพียงแต่มีบทบาทหน้าที่ในการตอบสนองต่อความอยากรู้ทางด้านข้อมูลข่าวสารของประชาชนเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อกลางหรือเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และเล็งเห็นว่าการพัฒนาใดๆ ก็ตามยากที่จะประสบผลสำเร็จหากขาดการสื่อสารที่ถูกช่องทาง ขาดการใช้สื่อมวลชนให้เข้าถึงประชาชนได้ทั่วถึง

สำหรับข่าวพัฒนา มีลักษณะข่าวในแง่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมเพื่อผดุงให้ความเป็นอยู่ของคนในสังคมกินดีอยู่ดี หนังสือพิมพ์ จึงเป็นสถาบันสำคัญช่วยสร้างสังคมให้ดีขึ้นและยังปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดและความรู้ต่าง ๆ ให้ประชาชนศึกษาหาความรู้ ในอีกแง่หนึ่งอาจต่อต้านการกระทำไม่ถูกต้องไม่ว่าเป็นรัฐบาลหรือบุคคลใด

โดยปกติหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่ดำเนินการในรูปของธุรกิจเอกชน นอกจาก

โดยปกติหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่ดำเนินการในรูปของธุรกิจเอกชน นอกจากวัตถุประสงค์ ที่เกี่ยวกับการรับใช้สังคมแล้ว ธุรกิจยังต้องอยู่รอดหรือการแสวงหากำไรจากธุรกิจสิ่งพิมพ์นั้น จึงเป็นการยากที่จะทำให้หนังสือพิมพ์ เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ด้านการพัฒนาโดยตรง ประกอบกับกิจการของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่อยู่ในเมือง เนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์ จึงมุ่งตอบสนองความต้องการของคนในเมืองเป็นหลัก ซึ่งคนส่วนใหญ่ในชนบทจะได้รับประโยชน์จากเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์เหล่านี้้น้อยมาก การที่จะใช้หนังสือพิมพ์ให้เป็นประโยชน์ด้านในนั้นผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ต้องมีนโยบายวางแผน และการดำเนินงานในการใช้สื่อ และการเสนอเนื้อหาสาระของข่าวสาร ให้ตรงกับวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง (จุมพล รอดคำดี,2532)

จากการที่หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมนำมาใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมการเรียนการสอนสำหรับการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กล่าวคือหนังสือพิมพ์สามารถให้ข่าวสารความรู้ที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์ยังส่งเสริมทักษะการอ่าน การวิพากษ์ วิจาร์ณย์ เท่ากับเป็นการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพประชากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพ(สุรพงษ์ โสชนเสถียร,2523)

ดังนั้นการส่งเสริมการจัดการให้สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ เข้าถึงชนบทง่าย และสะดวกขึ้นย่อมช่วยกระตุ้นและปลูกฝังนิสัยการอ่านให้กับชาวชนบท นอกจากนี้ การแพร่กระจายข่าวสารในชนบทที่สามารถทำได้โดยตรง เป็นการช่วยพัฒนาความคิดที่สร้างสรรค์ให้กับสังคมชนบทได้อีกทางหนึ่ง

รัฐบาลของหลายประเทศ ตระหนักถึงคุณประโยชน์หนังสือพิมพ์ในด้านเหล่านี้ และใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อเฉพาะกิจสำหรับการส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนและการพัฒนาชนบทด้านอื่น ๆ โดยใช้หนังสือพิมพ์ เป็นช่องทางในการส่งข่าวสาร เพื่อการพัฒนาไปยังประชาชนส่วนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศการพัฒนาทางหนึ่ง (อ้างของ: พงมาลัย ลีละยูวะ ,2539)

บำรุง สุขพรรณ(2530) กล่าวว่าสื่อมวลชนมีบทบาท ช่วยพัฒนาสังคมได้ 4 ประการคือ

1. การพัฒนาการเมือง สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ส่งข่าวจากรัฐบาลไปยังประชาชน และรับความเห็นจากประชาชนสู่รัฐบาล สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับรัฐบาล
2. การพัฒนาการศึกษา สื่อมวลชนมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้ ยกระดับการศึกษาของประชาชนในสังคมให้สูงขึ้น เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ
3. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สื่อมวลชนจะให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตใหม่ ๆ ตลอดจนช่องทางของอาชีพต่าง ๆ ทำให้สามารถปรับตัวให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
4. การพัฒนาด้านสังคม สื่อมวลชนทำหน้าที่สื่อความหมายให้บุคคลรุ่นต่าง ๆ ในสังคมประสานความสามัคคี ระหว่างคนในชนบทกับในเมืองให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ความขัดแย้งและความตึงเครียดทางจิตใจและสังคมลดน้อยลง และสร้างค่านิยมใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับปัจจุบันขึ้นด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับข่าวภูมิภาค

บุญเลิศ คชายุทธเดช (2540) แบ่งแยกประเภทของข่าวตามลักษณะภูมิศาสตร์คือข่าวส่วนกลางกับข่าวภูมิภาค

1. ข่าวส่วนกลางหมายถึงข่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพฯ แต่ที่ผนวกเอาเหตุการณ์หรือข่าวที่เกิดขึ้นในจังหวัดรอบๆกรุงเทพฯ หรือปริมณฑล เข้ามาร่วมด้วย
2. ข่าวภูมิภาคหรือข่าวภูธร ก็คือข่าวที่เกิดขึ้นในต่างจังหวัด จะเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดเช่นการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล หน่วยราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ แตกต่างจากข่าวส่วนกลางที่เป็นในเรื่องของนโยบาย เป้าหมายและแผนงานเป็นด้านหลัก เพียงแต่บุคคลสำคัญของรัฐบาลเป็นส่วนราชการรวมตัวกัน อยู่เฉพาะในส่วนกลาง บุคคลเหล่านี้มักให้ความสำคัญกับส่วนกลางมากกว่า ข่าวต่างจังหวัดเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของกลุ่มคนในสังคมมากกว่าส่วนกลางและแนวโน้มของข่าวสารในอนาคตนั้น ข่าวต่างจังหวัดจะได้รับการยกระดับความสำคัญและความสนใจมากยิ่งขึ้น เนื่องจากระบบการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ประเภทของข่าวภูมิภาค

1. ข่าวการเมืองท้องถิ่น ที่มักได้ข่าวจากแหล่งข่าวที่เป็น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. ข่าวเศรษฐกิจท้องถิ่น จะมาจากแหล่งที่มาจากภาครัฐ ได้แก่กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ คอยดูแลทุกข์สุขของประชาชนในจังหวัด ติดต่อประสานงานกับศูนย์รวมอำนาจที่ส่วนกลาง และภาคเอกชน ได้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจการค้าต่างๆ เช่น หอการค้า สมาคม ชมรม สภาอุตสาหกรรม เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางธุรกิจการค้าให้เกิดประสิทธิภาพ

ข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญของภาพรวมเศรษฐกิจในต่างจังหวัด แบ่งตามโครงสร้างการผลิตได้ 2 ส่วนคือ

1. ภาคเกษตรรวมถึงเรื่องปศุสัตว์ ประมง และป่าไม้ในแต่ละจังหวัด ว่าเกษตรด้านใดมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจจังหวัด โดยดูจากปริมาณมูลค่า รวมถึงวงจรการผลิตของผลผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญในจังหวัด
2. ภาคนอกเกษตร ธุรกิจการค้านอกภาคการเกษตร ได้แก่ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ การท่องเที่ยว พาณิชยกรรม และธุรกิจบริการต่างๆ ที่สร้างรายได้ให้จังหวัดและสร้างรายได้ให้ประชาชนในจังหวัด จนเป็นที่เชิดหน้าชูตา
3. ข่าวการศึกษาท้องถิ่น การศึกษาถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในสังคมจะเห็นได้จากการเสนอทางแก้ไขของคนส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นตรงกันว่าถ้าประชาชนมีการศึกษาทุกอย่างจะดีขึ้นเอง ปัจจุบันคนมีการศึกษาน้อย จึงก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย
4. ข่าวศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงชีวิตและการแสดงออกของคน ซึ่งบอกถึงความเป็นชาติเอกลักษณ์เฉพาะความสำคัญข่าวศิลปวัฒนธรรม จึงต้องอาศัยสายอันลึกซึ้งและความรู้สึกภาคภูมิใจของคนเป็นสำคัญ

แนวคิดนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper)

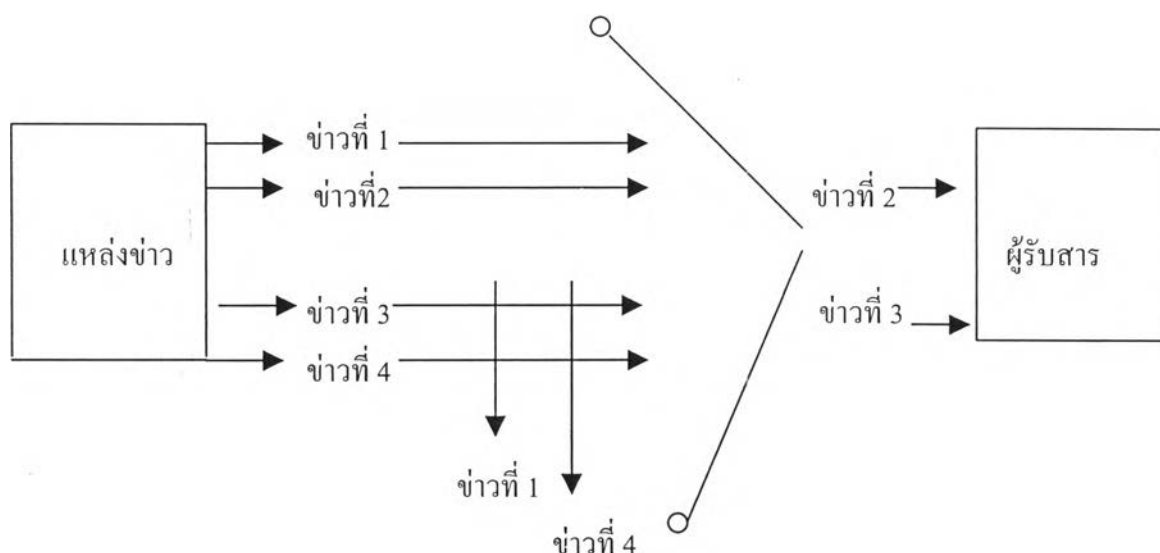
แนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ผู้เฝ้าประตู คือบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางในช่องทางการสื่อสารเป็นผู้ตัดสินใจว่าข่าวสารที่ได้รับมานั้น จะส่งไปยังมวลชนหรือไม่ และส่งไปอย่างไร บุคคลผู้ทำหน้าที่นี้ มักได้แก่ บรรณาธิการ หัวหน้าข่าว นักข่าว ซึ่งต้องใช้วิจารณญาณ ในการตัดสินใจเลือกและเสนอข่าวไปยังประชาชน

โดยเคิร์ท เลวิน (1947) ให้คำจำกัดความของนายประตูข่าวสารคือบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งมีอำนาจตัดสินใจว่าข่าวหนึ่งๆควรปล่อยให้ผ่านไป หรือระงับไม่ให้ปล่อยผ่านไป ดังนั้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของนายประตูข่าวสาร จะเท่ากับทำให้เกิดความเข้าใจ ในปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของผู้เป็นนายประตูข่าวสารด้วย โดยนายประตูข่าวสารมักได้แก่ บรรณาธิการ หรือผู้ทำหน้าที่บรรณาธิการ และนักข่าวตามสำนักหนังสือพิมพ์

บรรณาธิการและนักข่าว หรือนายประตูข่าวสาร มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการตกแต่งและปล่อยให้ข่าวสารนั้นผ่าน ไปถึงผู้รับข่าวสารหรือประชาชนทั่วไป ปัญหาที่นายประตูข่าวสารต้องเผชิญก็คือต้องใช้วิจารณญาณอย่างสุขุมในการตัดสินใจคัดเลือก และเสนอข่าวสารให้ตรงไปตรงมามากที่สุด และเข้าใจและตระหนักถึงความต้องการของมวลชนผู้รับข่าวสาร (สนั่น ปัทมะทินและคณะ, 2520)

ดีเอ็มไวท์ (1950) ได้ใช้แนวความคิดเรื่องผู้เฝ้าประตูในการศึกษากิจกรรมของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในอเมริกาฉบับหนึ่ง ซึ่งกิจกรรมในการตัดสินใจคัดเลือกข่าวเพื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มีส่วนคล้ายหน้าที่ผู้เฝ้าประตู(ตามตาราง)

นายประตูข่าวสาร

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า จากต้นตอแหล่งข่าว จะมีข่าวสารมากมายหลายชิ้น มายังสำนักงานหนังสือพิมพ์ คือข่าวที่ 1 ข่าวที่ 2 ข่าวที่ 3 และข่าวที่ 4 บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าว เพียงบางชิ้นเพื่อตีพิมพ์ ซึ่งหมายถึงข่าวที่ 2 และ 3 ส่วนข่าวที่ 1 และ 4 ไม่ได้รับการคัดเลือกลงตีพิมพ์

ผู้เฝ้าประตูข่าวสารหรือนายประตูข่าวสาร เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นผู้ปิดเปิดประตูข่าวสาร ซึ่งควบคุมการไหลของข่าวสารทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ซึ่งมีนักข่าว บรรณาธิการข่าว ผู้จัดการโฆษณา ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และระดับชาติ เป็นผู้ทำหน้าที่ในสังคมปัจจุบันเพราะมีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบและเฝ้าสังเกตความเป็นไปและสภาพแวดล้อมในสังคม(พีระ จิร โสภณ,2529)

สำหรับขั้นตอนการทำหน้าที่ เป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร จะเริ่มตั้งแต่ นักข่าวได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการข่าวให้ไปหาข่าวขณะเดียวกันนักข่าวก็ทำหน้าที่เหมือนผู้ปิดเปิดประตูสาร นักข่าวจะตัดสินใจว่า เขาจะเขียนข้อเท็จจริงในเรื่องข่าวอย่างไร หลังจากที่นักข่าวรายงานข่าวที่ตนหา มาได้แล้ว ก็จะส่งไปให้ผู้ปิดเปิดประตูข่าวสารคนอื่นๆ ในที่ทำงาน ไม่ว่าจะป็นห้องข่าวหนังสือพิมพ์

หรือห้องวิทยุโทรทัศน์ บุคคลที่ทำงานในห้องข่าวจะทำหน้าที่ตกแต่งข่าว จะตัดทอนข่าว ตัดบางประโยคบางคำ หรือ ไม่แก้ไขต้นฉบับข่าว ส่งข่าวไปตีพิมพ์ตามที่นักข่าวเขียนมา ผู้เฝ้าประตูข่าวสารเหล่านี้ จะส่งต่อข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมาก ข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์ระดับชาติ เครือข่ายวิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนข่าวสารจากสำนักข่าวกลายเป็นแหล่งข่าวสำคัญของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งข่าวสารต่อให้กับผู้อ่าน ผู้ฟัง ผู้ชมในท้องถิ่น(ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานนท์,2533)

หน้าที่ของบรรณาธิการบริหารข่าว หัวหน้าข่าว หรือนักข่าว เปรียบได้กับ Gate-keeper ในกระบวนการสื่อสารมวลชน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นผู้ใช้วิจารณญาณในการคัดเลือกกลั่นกรองประเภทของข่าวสาร ทิศนะวิจารณ์ต่อปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชนเป็นผู้ยืนอยู่กึ่งกลางระหว่างเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ของสังคมกับผู้อ่าน

บรรณาธิการบริหารข่าว หัวหน้าข่าว นักข่าว ไม่เพียงแต่เลือกหรือปฏิเสธสารต่างๆ ที่เข้ามาเท่านั้น บุคคลเหล่านี้ยังทำหน้าที่จัดสรรสารให้อยู่ในรูปที่ต้องการตลอดจนกระทั่งกำหนดการนำเสนอข่าวสารนั้นด้วย

ทฤษฎีกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory)

โดยทั่วไป เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นในสังคม และพอที่จะนำเหตุการณ์นั้นมาเป็นประเด็นในการนำเสนอข่าว ผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านสื่อสารมวลชนก็จะรวบรวมข่าวแต่ละข่าว โดยนำมาประเมินคุณค่าของข่าวว่าข่าวใดมีความสำคัญในระดับใด ทั้งนี้เพื่อต้องการจัดอันดับของข่าว ในทางกลับกันภาวะการแข่งขันในปัจจุบันทำให้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เสนอข่าวที่มีข้อข่าวอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันแต่ก็มีกลวิธีการนำเสนอในรายละเอียดที่ต่างกัน(สุรพงษ์ โสธนะเสถียร,2539)

ลักษณะการให้ความสำคัญกับข่าวที่จะจัดวาระนำเสนอ อาจทำได้หลายวิธี เช่น(ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานนท์,2533)

1. การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าวให้มากกว่าปกติ ข่าวที่มีกรอบใหญ่กว่าข่าวอื่นๆ ตลอดจนขนาดของตัวอักษรที่โตกว่าย่อมทำให้เห็นว่าข่าวนั้น สำคัญชวนอ่านกว่าข่าวอื่นๆ
2. ความถี่ในการเสนองานข่าว การนำเสนอข่าวที่มีจำนวนครั้งบ่อย ๆ เช่นการตอกย้ำความในใจให้ผู้รับสารมากขึ้น
3. ระยะเวลาในการนำเสนอข่าว ระยะเวลาที่มีความหมายใกล้เคียงกับความถี่แม้ข่าวสารจะถูกรายงานบ่อย แต่ถ้าถูกเสนออยู่ไม่นานแล้วเลิกไป ก็จะทำให้การจัดวาระนั้นหมดบทบาทไปด้วย

การทำหน้าที่ในการกำหนดหัวเรื่อง พิจารณาโดยสื่อมวลชน หมายถึงการเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใด เรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลให้สาธารณชนมีความคิดเห็นคล้อยตามว่าเรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาคิดพิจารณาเช่นกัน การที่หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจต่อปัญหาเศรษฐกิจ โดยการเน้นเสนอข่าวหรือบทความความคิดเห็นในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ก็มีผลทำให้ประชาชน ทั่วไปในเวลานั้นมีความรู้สึกว่าปัญหาเศรษฐกิจเป็นเรื่องที่สมควรแก่การนำมาคิดพิจารณาหรือสนทนากัน (วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา, 2534)

ผลของการสื่อสารมวลชนตามแนวความคิดนี้ แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีผลโดยตรงต่อผู้รับสาร แต่เป็นผลในระยะยาวไม่เกิดขึ้นในทันทีเหมือนกับ "ทฤษฎีกระสุนปืน" หรือหลักการสั่งเร้า-การตลอบสนอง นอกจากนี้ยังเป็นผลในด้านความรู้ ความเข้าใจหรือความคิดเห็น ไม่ใช่ผลทางด้านทัศนคติ หรือพฤติกรรมและเป็นผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการสร้างสมในระยะยาว

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า Agenda Setting ก็คือความสามารถของสื่อมวลชน ในการเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือหัวข้อปัญหาต่างๆ ให้ประชาชนผู้รับสารทั่วไป ซึ่งเปรียบเหมือนผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งจะต้องรับทราบหรือตระหนักถึงปัญหาหรือประเด็นต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในวาระการประชุม เมื่อสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดวาระหรือหัวข้อประเด็นข่าวสาร ให้กับประชาชนได้รับทราบผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือประชาชนจะคิดและปฏิบัติตามวาระหรือประเด็นที่สื่อมวลชนกำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปถ้าสื่อมวลชนยิ่งเลือกนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประเด็นหรือปัญหาใดมาก ประชาชนผู้รับสาร ก็จะรับรู้หรือตระหนักถึงความสำคัญประเด็นนั้นมากขึ้น

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

Bernard Berelson (ณรงค์ศักดิ์ ศรีทานันท์.2533) ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่าเป็นวิธีมุ่งบรรยายและอธิบายเนื้อหา ของสื่อมวลชนที่ง่าย ไม่มีเงื่อนไขตรงไปตรงมา มีระบบและใช้หลักการวิเคราะห์เชิงประมาณในกระบวนการสื่อสารสิ่งหนึ่งที่สำคัญก็คือเนื้อหาที่สารจะบอกว่าจะไร เพื่อกล่าวถึงเนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันโดยทั่วไป โดยจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับ เสนอเรื่องต่างๆ หลายเรื่องให้แก่ผู้อ่านดังนั้นการที่ผู้วิจัยต้องการทราบว่ามีหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับบอกอะไร เกี่ยวกับเรื่องใดบ้างและเสนออย่างไร จึงต้องทำศึกษาที่เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับ ซึ่งการศึกษาเนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวันเหล่านี้ ทำได้โดยระเบียบวิธีวิจัยแบบวิเคราะห์เนื้อหา

เกษม ศิริสัมพันธ์ (2507) ได้จำแนกจุดประสงค์และคุณประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ดังนี้

1. เป็นการบอกให้ทราบถึงแนวโน้มและเป็นการบอกระดับการสื่อสารมวลชน ซึ่งการวิเคราะห์เนื้อหาจะเป็นการแสดงผล เป็นลักษณะเปรียบเทียบ ให้เห็นถึงแนวโน้มและระดับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน ผลวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งให้เห็นถึงคุณภาพและปริมาณของเนื้อหา ที่ถ่ายทอดสู่ประชาชนซึ่งเป็นผู้อ่าน ผู้ฟังหรือผู้ชม
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวโน้มและระดับของเนื้อหา ของการสื่อสารมวลชน ระหว่างประเทศ เพราะปัจจุบันเนื้อหาของสื่อสารมวลชน ไม่ได้จำกัดเพียงในประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ว่ามุมไหนของโลก สามารถถ่ายทอดไปให้ประชาชนอีกมุมหนึ่งได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการตรวจสอบวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อสารมวลชน โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อสารมวลชนของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบ จึงอาจอนุมานให้เห็นถึง ระดับของการแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีของประชาชาติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
3. ให้ทราบถึงระดับความต้องการของประชาชน ผู้ใช้สื่อสารมวลชน เนื้อหาของสื่อสารมวลชนนั้น ดำเนินไปตามกฎของการเสนอและสนอง จึงอาจอนุมาน

ระดับสนิยมและความต้องการของประชาชนได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อสารมวลชน

4. เพื่อให้ทราบถึงแบบแผน วัฒนธรรมของสังคมปัจจุบัน ซึ่งสื่อสารมวลชนเป็นสื่อติดต่อเขาถึงมวลชนจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการกำหนดแนวโน้มทางวัฒนธรรมของมวลชน ดังนั้น การตรวจสอบเนื้อหาของสื่อมวลชน จึงเป็นทางหนึ่งในทางสังคมศาสตร์ที่สามารถกำหนดเรียนรู้แบบแผน วัฒนธรรมของสังคมได้
5. เพื่อให้ทราบแนวความคิดเห็นของสื่อสารมวลชน ในฐานะเป็นแหล่งกลางในการแสดงความคิดเห็นซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของส่วนรวมสังคม เพราะนอกจากสื่อสารมวลชนจะมีหน้าที่นำเสนอเหตุการณ์ และเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแต่ละวันให้ประชาชนทราบแล้วยังเป็นแหล่งกลางแสดงความคิดเห็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากส่วนนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย
6. เพื่อตรวจสอบการโฆษณาชวนเชื่อของสำนักงานข่าวต่างๆ

การวิเคราะห์เนื้อหาวิธีกรรวบรวมข้อมูลเพื่อการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ที่สำคัญ ดังนี้ (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2507)

1. การวิเคราะห์เนื้อหาที่มุ่งการเปรียบเทียบข้อมูลอาจทำได้ด้วยระยะเวลา คือการเปรียบเทียบข้อมูล จากเนื้อหาของหน่วยหนึ่งหน่วยใด ของสื่อสารมวลชน โดยอาศัยระยะเวลาเป็นเครื่องเปรียบเทียบ อาจกระทำโดยเปรียบเทียบข้อมูลของสื่อมวลชนจำนวนหนึ่ง เพื่อหยั่งระดับและท่าทีของสื่อมวลชนเหล่านี้ ต่อเหตุการณ์หรือเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความเที่ยงตรงหรืออคติในการเสนอข่าวและความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์

2. การจำแนกประเภทของเนื้อหาหรือข้อความที่ต้องการตรวจสอบและ ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย จะทำให้การวิเคราะห์เนื้อหา เกิดความหมาย ดังนั้นผู้วิจัยต้องทราบจุดประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหาว่าจะต้องการข้อมูลเนื้อหาชนิดใด เรื่องใด เพื่อให้การจำแนกเนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์และสามารถตรวจวัด และรวบรวมข้อมูลจากเนื้อหาได้

3. เนื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นวิธีการวิจัยเพื่อต้องการทราบแนวโน้ม ด้วยการเปรียบเทียบเชิงปริมาณ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยของการวัดเนื้อหา เพื่อทราบปริมาณของเนื้อหาที่ต้องการ โดยผู้วิจัยต้องกำหนดขึ้นตามความเหมาะสม เช่น ในภาษา รูปประโยชน์เป็นที่แน่นอน จำนวนประโยคอาจถือเป็นหน่วยของการวัดก็ได้